РИЗИК-ОРІЄНТОВАНІ ФОРМИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ДЕРЖАУДИТСЛУЖБИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРОЗОРОСТІ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ

RISK-ORIENTED FORMS OF STATE FINANCIAL CONTROL OF THE STATE AUDIT SERVICE IN ENSURING THE TRANSPARENCY OF PUBLIC FINANCES

В статті проведений поглиблений порівняльний аналіз форм державного фінансового контролю Держаудитслужби та надані пропозиції підвищення їх ефективності. Діяльність Держаудитслужби характеризується поступовим переходом до аналітичних та превентивних форм контролю. Не зважаючи на складні умови воєнного часу, спостерігається підвищення ефективності контрольних заходів, що проявляється у зростанні ролі державного фінансового аудиту, посиленні контролю за публічними закупівлями та подальшому удосконаленні ризик-орієнтованого підходу в плануванні контрольних заходів. У перспективі розвиток державного фінансового контролю має бути спрямований на підвищення його результативності, цифровізацію та інтеграцію у європейський контрольний простір. У висновках обґрунтовано необхідність надання переваги формам контролю, які спрямовані на запобігання порушенням, а не лише їх фіксації, посилення застосування цифрових технологій у контрольній діяльності та удосконалення ризик-індикаторів.
Ключові слова: *державний фінансовий контроль; державний фінансовий аудит; інспектування; моніторинг закупівель; перевірка закупівель; ризик-орієнтований підхід; форми контролю; прозорість публічних фінансів; ефективність контролю.*

The relevance of the research topic lies in the growth of violations and various money laundering schemes of budgets of all levels, which reduce the efficiency of public finance management and undermine trust in the authorities in conditions of martial law. The purpose of the article is an in-depth comparative analysis of the forms of state financial control of the State Audit Service and increasing their efficiency and transparency in the conditions of digitalization. The methods of induction, deduction, analysis, synthesis, system approach, comparative and structural-functional analysis were used. The conducted analysis confirms that the system of state financial control in Ukraine is at the stage of active transformation. The activity of the State Audit Service is characterized by a gradual transition to analytical and preventive forms of control. Despite the difficult wartime conditions, there has been an increase in the effectiveness of control measures, which is manifested in the growing role of state financial audit, increased control over procurement and further implementation of risk-oriented approaches. The effectiveness of state financial control should be evaluated according to the following criteria: the volume of detected violations; amounts of compensated damages; level of prevention of violations; impact on budgetary discipline. Based on the analysis, it is possible to single out the main problems in the activity of the State Audit Service regarding the effectiveness of state financial control measures: low level of damages; high proportion of repeated infringements; insufficient automation of individual processes; limited staff resources. Based on the problems, the main areas of improvement are: implementation of modern IT-solutions; developing a risk-oriented approach; increasing accountability for violations; harmonization with European standards. In the future, the development of state financial control should be aimed at increasing its effectiveness, digitalization and integration into the European control place.
Key words: *state financial control; state financial audit; inspection; procurement monitoring; procurement inspection; risk-oriented approach; forms of control; transparency of public finances; effectiveness of control.*

УДК 648.03.241

DOI: https://doi.org/10.32782/dees.23-47

Білобровенко Т.В.[1]
к.е.н., доцент кафедри обліку та аудиту,
Державний податковий університет
Грищук Г.В.[2]
доктор філософії з обліку
та оподаткування,
доцент кафедри обліку та аудиту,
Державний податковий університет

Bilobrovenko Tetiana
State Tax University
Hryshchuk Hanna
State Tax University

Постановка проблеми. Державний фінансовий контроль є необхідною ланкою системи формування та ефективного використання фінансових ресурсів держави для реалізації її основних функцій. Від дієвості державного фінансового контролю залежить соціально-економічний розвиток України, її регіонів та окремих господарюючих суб'єктів.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю підвищення ефективності використання публічних коштів в умовах обмежених ресурсів, переходом від каральних до превентивних методів контролю (державний фінансовий аудит, моніторинг закупівель) та вимогами євроінтеграції щодо прозорості. Впровадження ризик-орієнтованого підходу в контрольні заходи дозволяє фокусуватися на сферах з найвищим ризиком порушень. Зміщення акценту від ревізій «постфактум» до превентивного контролю дає змогу виявляти порушення на ранніх стадіях та запобігати втратам, що є важливим для фінансової стабільності держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми державного фінансового контролю в Україні протягом останніх років досліджували такі відомі вітчизняні вчені та практики як: В. Бортняк [9], О. Гордей [6], Т. Гуренко [7], А. Колпакова [2], І. Шевченко [1], Н. Шевченко [1], І. Ягоденко [6].

[1] ORCID: https://orcid.org/0000-0002-8240-9373
[2] ORCID: https://orcid.org/0000-0001-9532-7265

© Білобровенко Т.В., Грищук Г.В., 2026
Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Дослідження фокусуються на розкритті концептуальних підходів щодо розвитку системи державного фінансового контролю, його реформуванні в умовах євроінтеграції та забезпеченні економічної безпеки держави. Але постає необхідність оцінити систему державного фінансового контролю в умовах воєнного стану, її адаптацію та дієвість в таких складних умовах, а також дослідити вплив цифровізації та ризик-орієнтовного планування контрольних заходів на ефективність заходів державного фінансового контролю.

Постановка завдання. Метою статті є теоретичне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення ризик-орієнтованих форм контролю Держаудитслужби для підвищення прозорості, ефективності та цільового використання публічних фінансів. Дослідження фокусується на запобіганні порушень і зловживань та впровадженні превентивних механізмів контролю та комплексному підході до здійснення контрольних заходів Держаудитслужбою.

Виклад основного матеріалу дослідження. Державний фінансовий контроль є однією з важливих функцій управління, оскільки є інструментом реалізації фінансової політики держави, забезпечує ефективне використання фінансових ресурсів держави для досягнення поставлених цілей [1].

На думку Колпакової А., основними факторами забезпечення ефективного державного фінансового контролю в умовах війни є збільшення доходів бюджету та раціональне використання коштів через контроль, а також зменшення витрат та скорочення необхідних операційних ресурсів [2].

За часів незалежності в Україні сформована система органів державного контролю, визначені їх завдання і функції, встановлений порядок взаємодії між собою та правоохоронними органами. Основний зміст їх діяльності – це здійснення контрольно-перевірочних процедур з метою реалізації визначених для кожного органу завдань, зокрема: Рахункової палати, Державної податкової служби України, Державної аудиторської служби України (далі – Держаудитслужби), Державної митної служби України. В той же час завдання, процедури, систему оцінки ризиків і методику здійснення контролю кожен орган державного фінансового контролю розробляв самостійно. Проте основні органи контролю не мають спільного закону, який би чітко визначив вищий орган контролю, принципи, методи, форми та методичні прийоми, а також надав би вичерпний перелік органів державного фінансового контролю. В той же час Закон України «Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні» змінив назву на Закон України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» [3], (зміни набули чинності 2 грудня 2012 року) у рамках реформування системи державного контролю. Такі дії відображають переорієнтацію діяльності з суто ревізійної (виявлення порушень та покарання) на аудиторську (оцінка ефективності використання коштів, запобігання порушенням). Зміни було впроваджено для адаптації законодавства до принципів INTOSAI (Міжнародної організації вищих органів фінансового контролю), де акцент робиться на державному фінансовому аудиті та управлінні ризиками. Але такі зміни призвели до неясності для спільноти щодо його назви і вводячи в оману, що проведення державного фінансового аудиту, інспектування, перевірки закупівель та моніторингу закупівель може здійснювати кожен орган державного фінансового контролю. З іншого ракурсу, нова назва підкреслює важливість Держаудитслужби.

З 2007 року мережа підконтрольних об'єктів Держаудитслужби зменшилася лише на 12%, а чисельність працівників Держаудитслужби скоротилася більш як у 6 разів за рахунок ліквідації територіальних підрозділів на районному та міському рівні. Частково недостачу працівників компенсувала цифровізація більшості контрольних процесів [4].

Державний фінансовий контроль забезпечується органом державного фінансового контролю через проведення державного фінансового аудиту, інспектування, перевірки закупівель та моніторингу закупівлі [3].

Контроль за дотриманням законодавства у сфері закупівель здійснюється шляхом проведення моніторингу закупівлі, перевірки закупівель, а також під час державного фінансового аудиту та інспектування [3]. Перевірка закупівель у замовників проводиться за місцезнаходженням юридичної особи, що перевіряється, чи за місцем розташування об'єкта права власності, щодо якого проводиться перевірка, і полягає у документальному та фактичному аналізі дотримання замовником законодавства про закупівлі. Моніторинг закупівлі здійснюється за місцезнаходженням Держаудитслужби [3].

Інспектування та державний фінансовий аудит мають специфіку перевірки залежно від галузі бюджетної сфери і тому здійснюються відповідними департаментами Держаудитслужби. Організацію перевірки закупівель та моніторингу закупівель здійснює Департамент моніторингу та перевірок закупівель Держаудитслужби.

Форми контролю, що здійснює Держаудитслужба взаємодоповнюють одна одну, забезпечуючи комплексний підхід за ефективністю використання державних фінансів.

Розглянемо кожну форму контролю більш детально. Інспектування Держаудитслужби в сучасних умовах є ключовим інструментом

забезпечення прозорості та ефективності використання публічних фінансів, особливо в умовах воєнного стану. Воно спрямоване на запобігання втратам бюджетних коштів, а також забезпечення цільового використання коштів. Недоліком є те, що це наступна форма контролю і перевірка здійснюється після того, як фінансово-господарські операції вже відбулися.

В умовах воєнного стану увага акцентується на перевірці витрат на оборону, безпеку та відновлення зруйнованої інфраструктури, охоплюючи значні фінансові ресурси. Держаудитслужба отримала розширені повноваження для перевірки цільового використання коштів, отриманих від міжнародних партнерів, зокрема ЄС. Інспектування допомагає виявити нецільові, незаконні та неефективні витрати та запобігти їм в подальшому, забезпечуючи економію. За результатами інспектування, в разі встановлення порушень та зловживань, Держаудитслужба застосовує адміністративну відповідальність та ініціює кримінальні провадження через повідомлення правоохоронних органів. В ЄС інспектування не є популяризованою формою контролю, проте в Україні воно досить актуальне через низький рівень бюджетної дисципліни та значні корупційні прояви. Тому інспектування є дієвим механізмом забезпечення прозорості, підзвітності та раціонального управління державними фінансами в Україні.

Державний фінансовий аудит полягає у перевірці та аналізі законного, цільового та ефективного використання державних коштів чи майна, а також достовірності звітності шляхом оцінки внутрішнього контролю бюджетних установ, превентивного виявлення порушень та оцінки ефективності бюджетних програм. Основні види включають аудит виконання бюджетних програм, аудит діяльності суб'єктів господарювання, аудит місцевих бюджетів, ІТ-аудит, аудит інвестиційних проектів, аудит Пенсійного фонду та спрямовані на попередження порушень. Основною відмінністю від інспектування є те, що замість штрафів та відповідальності, аудит надає рекомендації щодо покращення управління фінансами, усунення порушень та підвищення ефективності. Сучасний державний аудит активно використовує ІТ-рішення (системи типу «Е-Аудитор») для моніторингу закупівель та автоматизованої оцінки ризиків.

Органи Держаудитслужби оперативно залучають фахівців-інспекторів та аудиторів з метою участі у перевірках правоохоронних органів (Бюро економічної безпеки, Національне антикорупційне бюро України, Державне бюро розслідувань, Служба безпеки України, Офіс Генерального прокурора та його територіальні органи, Національна поліція України) [4].

Контроль у сфері публічних закупівель є важливою складовою системи державного фінансового контролю та спрямований на забезпечення законності, прозорості, ефективності та цільового використання бюджетних коштів. Моніторинг здійснюється в електронному вигляді, а перевірки закупівель проводяться за наявності скарг або підстав, як правило якщо певні обставини неможливо перевірити шляхом моніторингу. Ключова відмінність: моніторинг – швидкий аналіз процедури, перевірка – глибокий контроль документів та методи фактичного контролю.

Моніторинг закупівель передбачає постійне відстеження на всіх етапах закупівельного процесу – від планування до виконання договору [5].

Перевірка закупівель є формою наступного контролю та передбачає поглиблене дослідження дотримання замовниками вимог законодавства у сфері публічних закупівель. Вона спрямована на встановлення фактичних порушень, оцінку їх фінансових наслідків та запобігання їм у майбутньому.

На рис. 1 представлено структуру та динаміку заходів контролю.

Аналіз динаміки заходів контролю Держаудитслужби за 2023–2025 роки свідчить про трансформацію пріоритетів державного фінансового контролю в умовах воєнного стану та цифровізації публічних фінансів. Домінування моніторингу закупівель як основної форми контролю пояснюється простотою здійснення в онлайн форматі на платформі закупівель. Інспектування (ревізій певного комплексу або окремих питань, ревізій виконання місцевих бюджетів) теж відіграє важливу роль в діяльності Держаудитслужби, але потребує значних затрат фінансових та трудових ресурсів. Також спостерігається зростання ролі державного фінансового аудиту та перевірок закупівель, що відповідає сучасним тенденціям розвитку системи державного фінансового контролю. Натомість кількісні показники контролю не завжди прямо відображають його ефективність. У сучасних умовах ключове значення має не лише кількість проведених заходів, а й їх результативність. Основні показники діяльності Держаудитслужби за 2023–2025 роки узагальнено в таблиці 1.

Аналіз показників проведення контрольних заходів Держаудитслужбою свідчить про послідовне посилення контролю та підвищення ефективності заходів, спрямованих на запобігання порушенням. Зокрема, обсяг охоплених контролем фінансових та матеріальних ресурсів в 2025 році скоротився в порівнянні з попередніми роками на 545699,5 млн грн, а якщо дослідити в розрізі форм контролю, то спостерігається суттєве зменшення лише охоплення ресурсів при здійсненні інспектувань (ревізій), а інші форми контролю показали позитивну динаміку. У деяких звітних періодах 2025 року спостерігалися тенденції до зміни фокусу контролю, що вплинуло на валові показники.

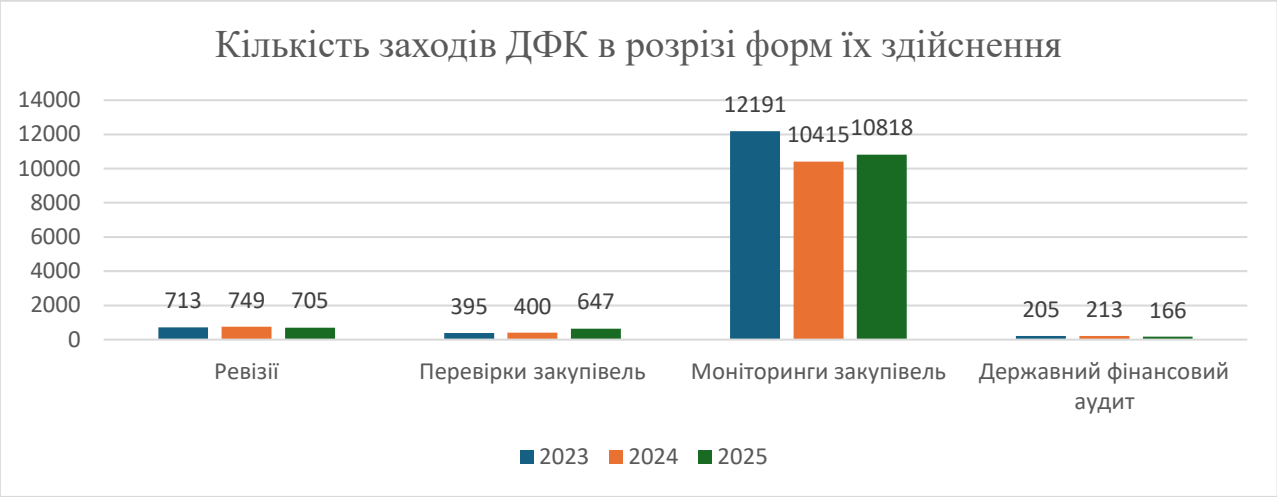

Рис. 1. Заходи контролю в розрізі форм їх здійснення за 2023–2025 рр.

Джерело: узагальнено автором за даними Держаудитслужби [4]

Таблиця 1

Результати діяльності Держаудитслужби за 2023–2025 рр.

Показники	2023	2024	2025	Зміни +;- 2025 до 2023 р.
Обсяг охоплених контролем ресурсів, млн грн, у.т.ч.	1306471,0	1554521,9	760771,5	-545699,5
ревізіями	1110224,8	1328980,7	391626,6	-718598,2
перевірками закупівель	8264,8	67398,4	171714,0	163449,2
моніторингами закупівель	187981,4	158142,8	197430,9	9449,5
Виявлено порушень законодавства, що призвели до втрат ресурсів, млн грн	210996,8	41198,3	9753,4	-201243,4
Виявлено порушень законодавства у сфері закупівель, млн грн	107911,5	91757,1	111679,9	3768,4
Виявлено неефективних дій, що призвели до втрат ресурсів, млн грн	14503,6	624,8	202,3	-14301,3
Виявлено неефективних управлінських дій, що можуть призвести до втрат ресурсів у подальшому, млн грн	22340,0	576,8	8,8	-22331,2
Обсяг охоплених державними фінансовими аудитами ресурсів, млн грн	454347,0	2062204,4	1216565,1	762218,1
Виявлено неефективних дій або ризикових операцій, що мають негативні наслідки, млн грн	79147, 5	162551,0	5632,2	-73515,3

Джерело: складено за даними Держаудитслужби [4]

Основними причинами зміни обсягів та фокусу контролю Держаудитслужбою у 2025 році є:

– ризик-орієнтований підхід: Держаудитслужба зосередилася не на охопленні максимальної суми коштів, а на автоматичному контролі через систему “red flags”. Це дозволяє фокусуватися на сумнівних операціях, а не перевіряти великі обсяги прозорих витрат;

– зміна пріоритетів на оборону та допомогу ЄС: основна увага у 2025 році приділялася інспектуванню за використанням коштів на оборону, фортифікаційні споруди та міжнародну фінансову допомогу (Ukraine Facility). Це вимагає глибшого, а не масштабнішого контролю;

– складні умови воєнного стану: проведення повноцінних ревізій та перевірок ускладнене, тому пріоритет надається превентивним заходам (моніторинг закупівель), які запобігають втратам, а не лише фіксують їх;

– зменшення ринкової активності: на обсяг охоплених ресурсів вплинуло зниження очікуваної вартості закупівель та зменшення рівня конкуренції, що обмежує потенціал виявлення значних порушень;

– збільшення кількості автоматичних моніторингів: у 2025 році відбулося зростання використання моніторингу закупівель порівняно з ревізіями, що дозволяє швидко реагувати на ризики, але менше впливає на загальний обсяг

охоплених коштів. Водночас Держаудитслужба звітувала про збільшення відсотка відшкодування та поновлення ресурсів (35% у 2025 р. порівняно з попередніми періодами), що вказує на підвищення ефективності при меншому обсязі охоплення ресурсів [4].

Протягом 2024 року відповідно до форми 1-КР «Звіт про результати діяльності Держаудитслужби та її міжрегіональних територіальних органів» Держаудитслужбою проведено 11564 заходів державного фінансового контролю, а в 2025 році цей показник становив вже 12180 заходів. В 2025 року проведено 705 ревізій та 647 перевірок закупівель, під час яких перевірено майже 1,3 тис. підприємств, установ і організацій.

Загальна сума виявлених фінансових порушень, що призвели до втрат фінансових і матеріальних ресурсів, становить понад 9,7 млрд грн. Сума виявлених на 930 об'єктах контролю незаконних витрат ресурсів становить майже 3,9 млрд грн. На 123 об'єктах контролю не за цільовим призначенням проведено витрати державних ресурсів на суму понад 263,8 млн грн. Недостачі ресурсів виявлено на 165 об'єктах контролю на загальну суму майже 28,6 млн грн (рис. 2).

У 2025 році відшкодовано фінансових порушень, що призвели до втрат фінансових і матеріальних ресурсів, на загальну суму понад 3,4 млрд грн, що становить близько 35 % від виявлених порушень. Подано 231 пропозицію щодо застосування фінансових санкцій до порушників фінансово-бюджетної дисципліни, з яких застосовано 120, а саме: у 1 випадку призупинено бюджетні асигнування, у 112 – зупинено операції з бюджетними коштами та 7 об'єктам контролю – розпорядникам бюджетних коштів зменшено бюджетні асигнування на загальну суму понад 1,9 млн грн [4]. До адміністративної відповідальності притягнуто більш як 1,6 тис. посадових осіб на суму понад 3,8 млн грн. До дисциплінарної відповідальності притягнуто 193 посадові особи, з яких 9 – звільнено із посад, до матеріальної – 275 осіб.

Органами Держаудитслужби у 2025 році проведено понад 10,8 тис. моніторингів закупівель, попереджено порушень, у тому числі шляхом відміни торгів, на суму понад 8,1 млрд грн та розірвання договорів на суму більш як 17,1 млрд грн [4].

Протягом 2025 року проведено 166 державних фінансових аудитів, а саме: 82 аудити місцевих бюджетів, 22 аудити виконання бюджетних програм, 61 аудит діяльності суб'єктів господарювання та 1 аудит інвестиційних проектів [4]. За результатами державних фінансових аудитів надано більш як 2,2 тис. пропозицій, виконано 855 пропозицій (39 % від наданих пропозицій).

Отже, дані аналітичного спостереження свідчать про дієвість заходів контролю, але потребують подальшого розвитку діючі механізми їх здійснення.

При плануванні заходів контролю Держаудитслужба використовує ризик-орієнтований підхід. Він включає в себе методологію планування перевірок, яка фокусує ресурси на найбільш ризикованих сферах, де ймовірність порушень або збитків найвища. Замість суцільної перевірки, аналізуються загрози, оцінюються їх ймовірність та розмір збитків, проводячи захід контролю лише там, де це доцільно, що підвищує ефективність контролю. Ризик-орієнтований підхід при плануванні забезпечує зосередження на найбільш суттєвих операціях, а не здійснює перевірки лише формально (аби виявити якесь порушення, як правило незначне). Ризик-орієнтовний підхід розглядається не лише як вимога міжнародних партнерів та інституцій (ЄС, Світовий банк, МВФ), а як стратегічна можливість для виживання економіки в умовах воєнного стану. В свою чергу, ризик-індикатори являють собою високотехнологічні інтелектуальні фільтри, здатні здійснювати моніторинг фінансових потоків та аналізувати їх в режимі реального часу щодо ймовірності порушення та очікуваного розміру шкоди. Це дозволяє ідентифікувати незаконні схеми виведення капіталів, неефективне управління, розкрадання коштів,

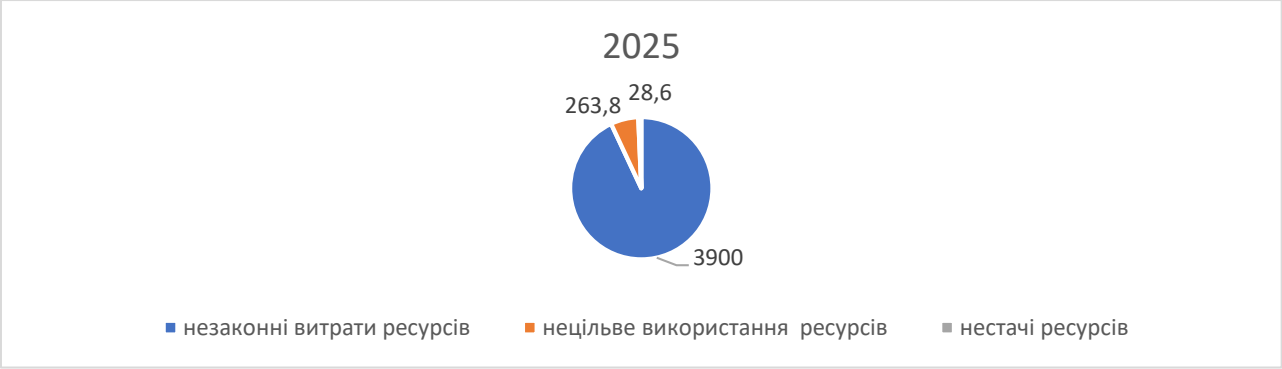

Рис. 2. Структура основних порушень в 2025 році, млрд грн

Джерело: узагальнено авторами за даними Держаудитслужби [4]

нецільове використання бюджетних коштів ще на стадії зародження порушення. Іншими словами постійні періодичні перевірки тепер необхідні лише там, де спрацьовують ризик-індикатори, що є сигналом до можливого порушення законодавства з високим ступенем ризику. В перспективі доцільно створити єдиний інформаційний простір, що забезпечить комплексне охоплення ризикових операцій всіма органами державного фінансового контролю.

Ягоденко І. В. та Гордей О. Д. підкреслюють необхідність вдосконалення адміністративного механізму у сфері державного фінансового контролю під час війни з акцентом на розробку оновлених процедур державного фінансового контролю, створення єдиного правового простору здійснення контролю [6]. Гуренко Т. О. вказує на основні напрями удосконалення організації державного фінансового контролю [7].

На основі проведеного аналізу можна виділити основні проблеми в діяльності Держаудитслужби щодо дієвості заходів державного фінансового контролю: низький рівень відшкодування збитків; висока частка повторних порушень; недостатня автоматизація окремих процесів; обмеженість кадрових ресурсів. Виходячи з проблем, основними напрямами вдосконалення є: впровадження сучасних ІТ-рішень; подальший розвиток ризик-орієнтованого підходу; підвищення відповідальності за порушення; гармонізація з європейськими стандартами.

За результатами проведеного дослідження ризик-орієнтованих форм контролю можна підкреслити, що в діяльності Держаудитслужби відбувається зміщення акцентів від інспекцій до аналітичних форм контролю, зокрема державного фінансового аудиту та моніторингу закупівель, здійснюється інтеграція європейських підходів (performance audit). Контроль актуалізується від «виявлення порушень» до «оцінки ефективності».

Динаміка заходів контролю Держаудитслужби у 2023–2025 роках свідчить про трансформацію пріоритетів та цифровізації публічних фінансів, а також про адаптацію системи державного фінансового контролю до умов воєнного стану в Україні [8].

Найбільш масштабною формою залишається моніторинг закупівель, що обумовлено цифровізацією системи Prozorro та можливістю дистанційного контролю. Зростання кількості перевірок закупівель підтверджує посилення контролю за використанням бюджетних коштів з одночасним спрощенням процедур їх здійснення в умовах воєнного стану.

У цілому система державного фінансового контролю демонструє перехід до європейської моделі – превентивного контролю та аналізу ефективності в процесі здійснення контрольних заходів [9]. Поглиблений аналіз діяльності Держаудитслужби свідчить, що кількісні показники контролю не завжди прямо відображають його ефективність. У сучасних умовах ключове значення має не лише кількість проведених заходів, а й їх результативність. Ефективність державного фінансового контролю доцільно оцінювати за такими критеріями: обсяг виявлених порушень; суми відшкодованих збитків; рівень попередження порушень; вплив на бюджетну дисципліну. Згідно зі звітними матеріалами, лише частина фінансових порушень підлягає фактичному відшкодуванню, що свідчить про наявність системних проблем у механізмах примусового виконання рішень.

Воєнний стан суттєво трансформував підходи до здійснення державного фінансового контролю: зменшення кількості інспектувань у 2023 році пов'язано з безпековими обмеженнями; зростання ролі дистанційного контролю; моніторинг закупівель став ключовим інструментом; концентрація на ризикових операціях - контроль спрямовується на найбільш проблемні сфери; збільшення обсягів закупівель у воєнний період підвищує ризики порушень.

За результатами дослідження можна зробити висновок, що всі форми державного контролю дуже важливі та ефективні, їх поєднання забезпечує комплексний підхід у здійсненні заходів контролю Держаудитслужбою.

Прикро констатувати той факт, що роль інспектування в Україні з року в рік зменшується, так як поширюються більш сучасні та ефективні форми контролю, такі як державний фінансовий аудит та моніторинг закупівель. Слід підкреслити, що саме інспектування є дуже важливою формою контролю саме для України, країни з низькою культурою фінансової дисципліни і значними розкраданнями бюджетних коштів. Тому роль інспектування не слід применшувати, а потрібно його трансформувати на концентрацію уваги та зусиль на найбільш ризикові об'єкти (а це забезпечує ризик-орієнтований підхід до планування заходів державного фінансового контролю), а в межах цих об'єктів – зосереджувати зусилля на виявлення значних фінансових порушень, не відволікаючись на дрібні порушення чинного законодавства. Звісно це вимагає пошуку нових методів та методичних прийомів, які можливо забезпечити в сучасних умовах цифровізації більшості процесів.

Отже, система державного фінансового контролю України поступово трансформується у напрямі підвищення ефективності та прозорості використання бюджетних коштів.

Висновки. Проведений аналіз підтверджує, що система державного фінансового контролю в Україні перебуває на етапі активної трансформації. Діяльність Держаудитслужби характеризується

поступовим переходом до аналітичних та превентивних форм контролю.

Отже, інспектування дає найбільший обсяг виявлених порушень, але є наступною формою контролю та досить ресурсомістка форма контролю; державний фінансовий аудит орієнтований на довгостроковий ефект сприяє підвищенню ефективності управління; моніторинг закупівель є найбільш поширеною формою контролю за кількістю проведених заходів та забезпечує оперативне реагування на порушення; перевірка закупівель дозволяє глибше дослідити порушення, які неможливо перевірити шляхом моніторингу закупівель та мають високу доказову базу. Незважаючи на складні умови військового часу, спостерігається підвищення ефективності контрольних заходів, що проявляється у зростанні ролі державного фінансового аудиту, посиленні контролю за закупівлями та впровадженні ризик-орієнтованих підходів. У перспективі розвиток державного фінансового контролю має бути спрямований на підвищення його результативності, цифровізацію та інтеграцію у європейський контрольний простір.

Тому ризик-орієнтовані форми контролю Держаудитслужби забезпечують прозорість публічних фінансів шляхом фокусування на найбільш уразливих сферах бюджету, що зменшує втрати, запобігає корупції та підвищує ефективність використання державних ресурсів.

Комплексний підхід у використанні форм державного фінансового контролю дозволяє Держаудитслужбі оптимізувати свою роботу, зосереджуючись на критичних зонах, а не перевірці і виявленні дрібних порушень.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Шевченко І. О., Шевченко Н. В. Реформування системи державного фінансового контролю в умовах євроінтеграції. *Науково-практичний, економічний журнал «Економічні студії».* 2019. № 1 (23). С. 97–101. URL: http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/21805

2. Колпакова А. Державний фінансовий контроль на сучасному етапі: огляд концептуальних засад. *International Science Journal of Management, Economics & Finance.* Vol. 2. No. 1, 2023, pp. 9 – 18.

3. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні: Закон України від 26 січ. 1993 р. No 2939-XII. Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12

4. Статистичні звіти. Державна аудиторська служба України. URL: https://dasu.gov.ua/ua/plugins/userPages/53

5. Білобровенко Т., Вишняк А. Особливості правових і практичних аспектів публічних закупівель в Україні в умовах воєнного стану та необхідність удосконалення їх контролю. *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (економічні науки).* 2025. № 3. С. 73–81. URL: https://es.khpi.edu.ua/article/view/339020

6. Ягоденко І. В., Гордей О. Д. Державний фінансовий контроль в Україні : стан і напрямки вдосконалення. *Бізнес Інформ*. 2021. № 10. С. 336–340. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2021_10_46

7. Гуренко Т. О. Сучасний стан та напрями удосконалення організації державного фінансового контролю. *Економіка та суспільство.* 2023. № 55. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2941

8. Деякі питання здійснення державного фінансового контролю в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 7 травня 2022 р. No. 561. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/561-2022-%D0%BF

9. Бортняк В. А. Контроль як функція управління фінансовою діяльністю держави. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: юридичні науки.* 2020. Том 31 (70). № 1. С. 118–123.

REFERENCES:

1. Shevhcenko I. O., Shevhcenko N. V. (2019). Reformuvannia sistemi dergavnogo finansovogo kontroiyl v umovah evrointegratsii [Reforming the system of state financial control in the conditions of European integration]. *Naukovo-praktichnii, ekonomichnii dzurnal "Economichni studii"*, no 1 (23), pp. 97–101. Available at: http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/21805

2. Kolpakova A. (2023). Dergavnii finansovii kontrol na suchasnomu etapi: ogliad kontseptualnih zasad [State financial control at the current stage: a review of conceptual foundations]. *International Science Journal of Management, Economics & Finance*, vol. 2, no 1, pp. 9–18.

3. Pro osnovni zasadi zdiisnennia dergavnogo finansovogo kontroliu v Ukraini [About the main principles of state financial control in Ukraine]. Zakon Ukrainy vid 26 sich. 1993 r. No 2939-XII. Verkhovna Rada Ukrainy. Available at: https://zakon.rada. gov.ua/laws/show/2939-12#Text

4. Statystychni zvity. Derzhavna audytorska sluzhba Ukrayiny [Statistical publications. State Audit Service of Ukraine]. Available at: https://dasu.gov.ua/ua/plugins/user-Pages/53

5. Bilobrovenko T., Vyshnyak A. (2025). Osoblyvosti pravovykh i praktychnykh aspektiv publichnykh zakupivel v Ukrayini v umovakh voyennoho stanu ta neobkhidnist' udoskonalennya yikh kontrolyu [Peculiarities of legal and practical aspects of public procurement in Ukraine under martial law and the need to improve their control]. *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu "Kharkivs'kyy politekhnichnyy instytut" (ekonomichni nauky)*, no. 3, pp. 73–81. Available at: https://es.khpi.edu.ua/article/view/339020

6. Yahodenko I. V., Hordey O. D. (2021) Derzhavnyy finansovyy kontrol v Ukrayini: stan i napryamky vdoskonalennya [Peculiarities of legal and practical aspects of public procurement in Ukraine under martial law and the need to improve their control]. *Biznes Inform*, no. 10, pp. 336–340. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2021_10_46

7. Hurenko T. O. (2023) Suchasnyy stan ta napryamy udoskonalennya orhanizatsiyi derzhavnoho finansovoho kon-trolyu [The current state of affairs and the direction of improving the organization of state financial control]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 55. Available at: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2941

8. Deiaki pitannia zdiisnennia dergavnogo finansovogo kontroliu v umovah voennogo stanu [Some issues of implementation of state financial control in the conditions of martial law]. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 7 travnia 2022 r. No. 561. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/561-2022-%D0%BF

9. Bortniak V. A. (2020). Kontrol iak funktsia upravlinnia finansovoiy diialnistiy dergavi [Control as a function of managing the financial activities of the state]. *Vcheni zapiski TNU imeni V.I. Vernadskogo*, vol. 31 (70), no 1, pp. 118–123.

Дата надходження статті: 14.04.2026
Дата прийняття статті: 06.05.2026
Дата публікації статті: 15.05.2026